

Evropski pokret
Srbija

Maja BOBIĆ*

NEMA BUDUĆNOSTI EU BEZ PROŠIRENJA

Predsednik Evropske komisije (EK) Žan Klod Juncker predstavio je „[Beli papir o budućnosti EU](#)” 1. marta 2017. godine članovima Komisije i Evropskom parlamentu (EP), kao i celokupnoj evropskoj javnosti. Dokument treba da posluži zemljama članicama EU-27 prilikom donošenja važnih odluka u vezi sa pravcem u kom će se EU kretati i razvijati nakon izlaska Velike Britanije, ali i u sve složenijim svetskim okvirima. Već sada je vidljivo da predlozima iznetim u Belom papiru nedostaje ozbiljna vizija, tačnije potpuni izostanak proširenja u promatranju budućnosti EU, pokazatelj tog nedostatka vizije, kao i sve češće „zaboravnosti“ Komisije u ovoj politici.

Odluku o budućnosti EU-27 će doneti Evropski savet krajem godine, a do tada će ideje i scenariji koje je izneo gospodin Juncker, kao i druge (sektorske) analize koje će pripremiti EK tokom godine, biti predmet razgovora u nacionalnim parlamentima, EP, regionalnim i lokalnim centrima država članica i u civilnom društvu. Prva prilika za razmenu mišljenja biće već 27. marta 2017. godine u Rimu na samitu EU-27 i proslavi 60 godina Rimskih ugovora koji su postavili temelje današnje Unije. Ovom susretu na nivou 27 zemalja članica prethode konsultacije četiri najveće države (Francuska, Nemačka, Španija i Italija) u Versaju u ponedeljak 6. marta 2017, gde je jasno podržan treći scenario ili „Evropa u više brzina“.

Beli papir ima dve celine. Prva je na momente iskrena i alarmantna, ali i impresivna procena stanja EU danas u odnosu na najvažnije indikatore i najvažnije svetske igrače, dok druga nudi pet različitih a mogućih scenarija budućnosti EU do 2025. godine. Scenariji su definisani kao protivteža dosadašnjim tzv. binarnim vizijama „više ili manje Evrope“, koji se pritom mogu kombinovati u potpuno novo rešenje.

Evropski pokret
Srbija

Sama činjenica da je EU kao ideja ili projekat obezbedila 70 godina mira svojim članicama, iako ne i celom kontinentu, jeste zadivljujuća. Pohvalan je i podatak da je EU najveći davalac humanitarne pomoći (56% ukupne pomoći dolazi iz Unije), što je svakako ne samo izraz bogatstva već upravo onih vrednosti zbog kojih mnogi i danas misle da je to najbolje mesto za život. Činjenica i da je EU pokrenula najveći svetski multinacionalni istraživački program – Horizont 2020 – trebalo bi da bude dokaz izuzetne tehnološke i druge inovativnosti. Devet članica EU se nalazi na listi prvih 20 najinovativnijih zemalja sveta.¹ EU je lider u efikasnoj upotrebi prirodnih resursa i borbi protiv klimatskih promena.

Ipak, ima i razloga za zabrinutost – do 2060. populacija EU činiće manje od 5% svetske (nasuprot 25% 1900. godine), do 2030. prosečna starost biće 45 godine (globalno najstarije stanovništvo), ekonomska moć slabi – evropska ekonomija činiće mnogo manje od 20% svetskog BDP 2030. u odnosu na današnjih 22%.

Drugi deo Belog papira daje kratak opis mogućih pravaca razvoja EU-27: 1. Nastavak istim putem koji, očekuje se, vodi postepenom unapređenju saradnje u nekim oblastima; 2. Ništa osim jedinstvenog tržišta, dakle svođenje EU-27 na funkcionisanje jedinstvenog tržišta usled nemogućnosti da se postigne dogovor o drugim politikama; 3. Oni koji hoće više rade više ili Evropa u više brzina, gde se raspoloženi za dublju saradnju odvažuju na istu a drugi pridružuju po želji – potrebi; 4. Raditi manje ali efikasnije, tako da se EU fokusira na određene oblasti, kao na primer trgovina, migracije, bezbednost, inovacije... ; 5. Raditi mnogo više zajedno, tako da države članice odlučuju da dele moć, resurse i donose odluke u sve većem broju politika, što je ekvivalent federalističkoj viziji Evrope.

Beli papir ne daje prednost niti jednom od pet ponuđenih scenarija i predviđa da će rešenje najverovatnije biti „nešto između“. Predviđa i da su svih pet scenarija rezultat odluke zemalja članica da nastave zajedno kao Unija, uprkos opravdanim predviđanjima da „nastavak po starom“ zapravo vodi njenom kraju. Reakcije zemalja članica i think tank zajednice Evrope nisu izostale, od onih franko-nemačkih koje sve više vide rešenje problema u „Evropi u više brzina“ do onih, kao što su zemlje [Višegradske grupe](#), koje upozoravaju da su jedinstvo i kretanje u istom pravcu ključni za budućnost EU. Važna poruka V4 jeste i da EU treba da ostane otvorena za one koji dele njene vrednosti (ljudsko dostojanstvo, sloboda, demokratija, ravnopravnost, vladavina prava i poštovanje ljudskih prava), uključujući Zapadni Balkan i istočne susede.

---

¹ The Global Innovation Index, <https://www.globalinnovationindex.org/analysis-indicator> (pristupljeno 6. 3. 2017).

Evropski pokret
Srbija

Mnogi su razočarani ponuđenim rešenjima,² a uprkos razumnom izbegavanju zamke „više ili manje Evrope“, očigledno je odsustvo vizije i legitimno je pitanje da li građani EU žele zaista samo efikasnu Evropu ili žele i neku koja ima ideju i vrednosti koje dosledno sprovodi u praksi. Da li je pametno i dovoljno ponuditi „samo“ efikasniju Evropu kao protivtežu rastućem populizmu, skepticizmu i nacionalizmu?

Odsustvo vizije je vidljivo i po pitanju proširenja. Svakako jedno od manje popularnih pitanja za građane EU koje, posledično, i političke elite izbegavaju. Ključna dokumenta EU prepoznaju da je „*kredibilna politika proširenja zapravo strateška investicija u evropsku bezbednost i prosperitet*“.³ Svejedno, kratkovidost analize Junckerove Komisije se ogleda u činjenici da niti jednom rečju nisu pomenuti proširenje ili Balkan, odnosno zemlje kandidati i potencijalni kandidati. Doduše, u analizi se kaže da je „*Evropa* (?!) privlačna mnogim svojim partnerima. I dok dalja pristupanja ne očekujemo u kratkom roku, sama perspektiva je moćna alatka za stabilnost i bezbenost duž naših granica“.⁴ Međutim, nadalje u analizi učinka svakog pojedinačnog scenarija nema pomena proširenja niti se govori o efektima bilo kog od pet mogućih scenarija na ovu posebnu politiku, koja je zapravo mnogo više od politike. Opravdano pitanje, koje treba postaviti ne samo iz našeg regiona, jeste da li je moguće razmatrati budućnost EU a da se pritom ne promišlja budućnost proširenja. Prošlost, a samim tim i budućnost evropske integracije jeste širenje prostora stabilnosti, demokratije, vladavine prava i prosperiteta na sve veći broj evropskih zemalja, koje ispune poznate kriterijume i uslove za članstvo. Zapravo, kako je izjavila visoka predstavnica za spoljnu i bezbednosnu politiku EU Federika Mogerini, „ovo nije proširenje naše Unije, već reunifikacija, jer Balkan je već deo Evrope“.

Stoga ovde samo ponavljam [apel](#) srpskih organizacija civilnog društva nakon susreta [Nacionalnog konventa o EU](#) sa gospodom Mogerini prilikom njene nedavne posete Beogradu da se Srbija, i region, uključe u raspravu o budućnosti EU, potencijalno i naše buduće kuće, kao i da

---

² Maïa De La Baume, „France, Germany support Juncker’s white paper options“, *Politico*, 1. mart 2017, dostupno na: <http://www.politico.eu/article/france-germany-support-junckers-white-paper-options/> (pristupljeno 6. 3. 2017).

³ „Shared Vision, Common Action: A Stronger Europe, A Global Strategy for the European Union’s Foreign And Security Policy“, jun 2016, str. 27, dostupno na: https://europa.eu/globalstrategy/sites/globalstrategy/files/regions/files/eugs_review_web.pdf (pristupljeno 6. 3. 2017).

⁴ Evropska komisija, „White Paper on the Future of Europe. Reflection and scenarios of EU27 by 2025“, COM(2017)2025, 1. mart 2017, str. 8, dostupno na: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/white_paper_on_the_future_of_europe_en.pdf (pristupljeno 6. 3. 2017).

Evropski pokret
Srbija

se proširenje EU neizostavno uključi u promišljanje evropske budućnosti. Organizacije civilnog društva, akademska zajednica i države iz regiona treba da razmotre i definišu svoje predloge i odgovore na predlog EK, ali i sve druge ideje koje će narednih meseci biti u evropskom javnom diskursu. One moraju spremno i proaktivno, ne čekajući pozive iz Brisela, da razmotre kako se svaki od mogućih ili najverovatnijih scenarija budućnosti EU odražava na našu evropsku sudbinu, ali i kako mi vidimo razvoj i budućnost EU. Još važniji apel ide ka zemljama članicama i EK da budu otvoreni, ali i dalekovidni, i po ovom pitanju kada razmatraju budućnost „EU-27 plus“. Konačno, poziv i molba svim evropskim organizacijama i think tankovima, političarima i zainteresovanim akterima koji pripremaju reakciju na Beli papir – da ne zaborave da debata o budućnosti EU mora da uključi razgovor o proširenju, ali i nedvosmisleni potvrdu da ono podrazumeva zemlje Zapadnog Balkana.

* Autorka je član Istraživačkog foruma i generalni sekretar Evropskog pokreta u Srbiji

Mišljenja i stavovi izraženi u ovom eseju predstavljaju stavove autora i ne odražavaju neophodno i zvanične stavove Evropskog pokreta u Srbiji.